

FI-FORUM

Lämplighetsbedömning vid finansiell rådgivning

FI-forum

24 april 2014

Håkan Dahlberg
Johanna Sundberg
Katharina Mårtensson

Agenda

- Konsumentskydd
- Tillämpliga regelverk
- Iakttagelser från FI:s tillsyn
- FI:s slutsatser
- Frågor

Konsumentskydd

Konsumentskydd

- Många finansiella val (sparande, pension)
- Stort utbud av produkter och tjänster
- Stort behov av rådgivning
- Bristande kunskap
- Lågt engagemang

Kundskyddsregler

- Konsumenten i ett informationsunderläge
- Centrala kundskyddsregler
 - Information till kund
 - Intressekonflikter
 - Lämplighetsbedömning/behovsanalys

Fokus på rådgivningssituationen

- Oavsett typ av rådgivare (värdepappersinstitut, dess anknutna ombud eller försäkringsförmedlare)
- Rådgivning enligt värdepappersregelverket och enligt försäkringsförmedlarregelverket
- Iakttagelser från tillsynen av den lämplighetsbedömning som ska genomföras i samband med rådgivningen

Lämplighetsbedömning värdepappersinstitut - regelverk

- Lämplighetsbedömning ska genomföras vid investeringsrådgivning och diskretionär portföljförvaltning
- Tillämpliga regelverk:
 - Lag (2007:528) om värdepappersmarknaden (LV)
 - FFFS (2007:16) om värdepappersrörelse
- Riktlinjer från ESMA förtydligar värdepappersregelverket
 - Kompetens
 - Dokumentation
 - Omfattningen av inhämtad information
 - Tydlig information till kunden om syftet med lämplighetsbedömningen

Lämplighetsbedömning värdepappersinstitut - process

- Lämplighetsbedömningen omfattar *hela* processen med insamling av upplysningar om en kund *och* själva bedömningen om en viss produkt/tjänst är lämplig för kunden.
- Värdepappersinstitutet ska inhämta nödvändig information om kunden om dennes
 - kunskaper och erfarenheter av den specifika produkten/tjänsten
 - ekonomiska situation
 - mål med investeringenså att institutet kan rekommendera de produkter och tjänster som är lämpliga för kunden

Lämplighetsbedömning försäkringsförmedlare - regelverk

- Liknande krav
- Tillämpliga regelverk:
 - Lag (2005:405) om försäkringsförmedling (LFF)
 - FFFS (2005:11) om försäkringsförmedling
- I begreppet *god försäkringsförmedlingssed* ligger en skyldighet att anpassa sin rådgivning efter kundens önskemål och behov samt att endast rekommendera lösningar som är lämpliga för kunden.
- Skillnader lämplighetsbedömning enligt LV och LFF?
 - Kraven i stort sett desamma vid samma typ av rådgivning, oavsett om inom försäkring eller ej

lakttagelser från FI:s tillsyn

- Brister i omfattning och relevans
- Brister i informationshämtning
- Bristande tillförlitlighet i informationen
- Brister i dokumentation
- Brister vid mer komplicerade och riskfyllda produkter/tjänster

Brister i omfattning och relevans

- Företagen har inte analyserat vilken typ av bedömning som företagets erbjudande kräver och vilken kundinformation som krävs för att göra en sådan bedömning (ofta en standardiserad blankett)
- Exempel på vad som bör beaktas vid analysen:
 - typ av erbjudande
 - grad av komplexitet och risknivå
 - kundens karaktär, behov och omständigheter

Brister i informationsinhämtning

- Brister i informationen om kundens kunskap och erfarenhet, frågor alltför generella och övergripande.
- Stora brister i informationen om kundens riskprofil och riskvilja. Ofta otillräcklig information om kundens:
 - inställning till risk
 - förståelse för förhållandet mellan risk och avkastning
 - förståelse för risken i de aktuella produkterna/tjänsterna
 - risken i kundens befintliga portfölj

Bristande tillförlitlighet

- Kunden får inte bedöma sig själv.
- Frågorna får inte utformas så att kunden styrs in på en viss typ av investeringar.
- Kundinformationen måste vara konsekvent

Brister i dokumentationen

- All relevant information om lämplighetsbedömningen har inte dokumenterats.
- Både värdepappersinstitut och försäkringsförmedlare brister framförallt i dokumentationen av själva bedömningen.
- Varför anses investeringen lämplig *för just denna kund?*
- Det går inte i efterhand att förstå varför en investering har genomförts.

Brister vid komplicerade eller riskfyllda produkter/tjänster

- Företaget har inte på förhand definierat risknivån för de finansiella instrument som ingår i erbjudandet till kunden.
- Företaget har inte inhämtat tillräckligt detaljerad information om kunden för att kunna bedöma dennes förmåga att förstå och finansiellt bära de risker som är förknippade med de instrument som erbjudits.
- Företaget har inte bedömt kundens riskprofil. Till exempel kunde rådgivaren ha använt vägledande och begripliga exempel på hur stora förlusterna skulle kunna bli beroende på risknivå.

Vem får genomföra en lämplighetsbedömning och hur?

- Anställda med tillräcklig kompetens och kunskap
- Lämplighetsbedömningen ses som en integrerad del av själva rådgivningen och kan därför inte outsourcas till ett bolag utan tillstånd
- Lämplighetsbedömning on-line
 - Ställer mycket höga krav på utformningen av ett sådant verktyg
 - Hänsyn måste tas till alla relevanta särdrag hos varje kund och produkt/tjänst
 - Risk att kunder och produkter/tjänster klassificeras på ett alltför generellt sätt

Krav på företagens riktlinjer

- Enligt ESMA bör riktlinjerna bland annat innehålla:
 - en analys av lämplighetsbedömningens omfattning
 - vilken information om kunden som därmed krävs
 - hur företaget konsekvent tar hänsyn till all relevant information om kunden och egenskaper hos den investering som övervägs, vid själva bedömningen
 - hur företaget säkerställer att det endast rekommenderar produkter/tjänster som det har god kunskap om.

FI:s slutsatser

- Företaget måste analysera vilken typ av lämplighetsbedömning som krävs för just den egna verksamheten.
- Företagets ansvar att göra bedömningen.
- Företaget måste inhämta tillräckligt detaljerad information om kunden och ta hänsyn till den informationen i sin bedömning.
 - Riskbedömningen ofta bristfällig
- Företaget ska dokumentera bedömningen
- Samma krav vid samma typ av rådgivning

Kontaktuppgifter

- Håkan Dahlberg (hakan.dahlberg@fi.se)
- Johanna Sundberg (johanna.sundberg@fi.se)
- Katharina Mårtensson (katharina.martensson@fi.se)
- Enheten Tillsyn Investerarskydd, 08-787 80 00 (vxl)

FI-FORUM

FI-FORUM

FINANSIEN
SPERITION
f

FI-FORUM

FI-FORUM

Andra kundskyddsregler

- Flera byggstenar för att uppnå gott kundskydd
 - Information till kund
 - Kontroller av rådgivningen
 - Hantering av intressekonflikter